

elő. Ámde az Alpesek mészkövei erre gazdag anyagot szolgáltatottak; ellenben a mi Kárpátjaink gránitjai és egyéb kőzetei sokkal műlékonyabbak mint az Alpesek mesze és dolomitja, s minélfogva a lesimitott

és összekarcolt kővek megmaradására igen kedvezőtlenek a viszonyok. De azért nem kell lemondanunk a reményről, hogy buzgó kutatásokkal valamikor a Kárpátokban is meg ne találjuk e becses bizonyítékokat.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzökönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XVII. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1884. január 14-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

Titkár előterjeszti a Forgó tőke 1884-ik évi bevételait és kiadásait, összehasonlítva az Előiránnyal és az 1883-ik évi bevétel-ekkel meg kiadásokkal, melyből kitűnik, hogy a tényleges bevétel az előiránnyal 2010 frt 71 krral mulja felül, a kiadás pedig 1386 frt 72 krral kevesebb az előiránnyal; végre, hogy a pénztári maradék 3759 frt 98 kr., vagyis 3397 frt 43 krral több, mint a mennyi előirányozva volt. — Örvendetes tudomásul szolgál. A választmány elhatározza, hogy a pénztári maradékból 2000 frt az alaptőkéhez csatoltassék, 1759 frt pedig a jövő évre bevételül vitessék át.

Titkár előterjeszti a közgyűlés napirendjét, valamint ajánlatot tesz a kisorsolt vál. tagok helyének betöltésére. — Elfogadjatik.

Titkár kifejezve, hogy Társulatunk legfontosabb feladata a természettudományok népszerűsítése, a természet ismeretének terjesztése, kifejti a Társulatnak ez irányban való tevékenységét, nevezetesen, hogy közrebocsátja a Közlönyt, hogy létesítette a Könyvkiadó Vállalatot, hogy természettudományi estélyeket, referáló előadásokat rendez stb.; kiemeli, hogy a Társulatnak mindeme vállalatai örvendetesen fejlődnek és hasznosan folynak be közművelődésünk előmozdítására. Ez a siker — úgy mond tovább — bátorításul szolgálhat a Társulatnak, hogy keressen más, újabb módokat és eszközöket, melyek segédelmével a természettudományi ismeretek terjedését előmozdítani képes. Úgy találja, hogy a Társulatnak vázolt több irányú működésén kívül a nagy közönség még híjával van olyan összefüggő munkáknak, melyek az egyes tudományágak alapvető igazságait rendszeresen és a művelt közönség igényeinek megfelelő módon tárgyalják. Ezek alapján indítványozza, hogy határozza el a választmány népszerű természettudományi kurzusok tartását és rendezését, melyek a természettudományok fontosabb ágait: chemiát, fizikát,

állattant, növénytant stb. fundamentális tanaikban rendszeresen és népszerűen ismertetik. Ilyen előadások alkalmat nyújtanának a nagy, művelt közönségnek, hogy a természettudományokat mai álláspontjukon, rendszeresen megismerje. A természettudományi estélyek ez előadásokat, minthogy egyes szűkebb körű kérdésre szorítkoznak s egymásra következésök a véletlentől függ, nem pótolhatják, sőt az ilyenmű előadásokat meg is követelik, a mennyiben az alapfogalmak ismerete tenné képessé a közönség nagy részét, hogy a Társulat előadásait és népszerű kiadványait valóban élvezhesse és hasznára fordítsa.

Arra a célra, hogy az előadások üdvös hatása minél szélesebb körben terjedjen, kívánatosnak tartja, hogy azok nyomtatásban megjelenve, a nagy közönség kezébe jussanak. Ily módon évenként egy-egy munka jelennék meg, több év lefolyása alatt pedig egész kis könyvtár jutna a magyar közönség birtokába, mely a természettudományok fontosabb ágait rendszeresen tárgyalva, mintegy kútforrásul és alapul szolgálhatna a természettudományok egyes kérdéseiben.

A vállalat sikerének legelső feltétele az, hogy hazánk legkiválóbb természettudósai pártolják és támogassák. Erre nézve a titkár örömmel jelenti, hogy e tárgyról Társulatunk több kiváló tagjával értekezve, részökről kedvező ígéretet kapott és buzgó támogatást remélhet; ennek alapján nem kételkedik, hogy előadókban nem lesz hiány. — A másik feltétel az előadások költségeinek fedezése. Erre nézve előterjeszti, hogy az évenkénti kurzus költségét közepes összegben mintegy 800—900 frtra lehet tenni, a mely összegért a Társulat mintegy 15 nyomtatott ívre való kézirát birtokába jutna. A kiadás egy részét a Társulat Forgó-tőkéjének számlája viselhetné, a másik részét pedig a Könyvkiadó Vállalat, mely a kézirátot kapná. A Forgó-tőke, melyből a Társulat évenként sokat áldoz

hasznoló czéla, megbírja ezt a kiadást is, a Könyvkiadó Vállalat pedig valóban olcsón jut kézírathoz. A könyvkiadó vállalat ciklusonként 150—160 ívnyi szöveget köteles aláíróinak adni; rendszeren azonban sokkal többet ad. Így pl. az imént befejezett IV. ciklusban 207 ívet adott, vagyis a három év alatt 45—50 ívnyi szöveget ajándékozott aláíróinak. A kurzusok szövege három év alatt ugyancsak 45—50 ivre terjedne s így a jövőben oda törekednék a vállalat, hogy ezt a 45—50 ívet adná ajándékképen aláíróinak.

Végre megjegyezve, hogy e kurzusok legczélszerűbben a tél folyamán, évenként más-más szakból tartatnának s körülbelül 15 előadásból állanának, továbbá, hogy ezek mellett se az estélyek, se a referálók, se a szakelőadások nem hanyagoltatnának el: ajánlja indítványát a választmány figyelmébe és pártfogásába.

A választmány a titkár indítványát beható eszmecsere alapján elvileg helyesli, elfogadja és elhatározza a népszerű természettudományi kurzusok tartását, megbízván a titkárságot, hogy a határozat megvalósításáról a közel jövőben gondoskodik.

Az V-ik ciklusnak eddig 1213, a Népszerű Előadások Gyűjteményének pedig 1421 aláírója van. — Tudomásul szolgál.

Másodtitkár előterjeszt a múlt v. ülés óta a könyvtárba érkezett ajándékokat: E. v. Gothard, Einfacher Apparat zur Demonstration des Foucault'schen Pendelversuches, szerző ajándéka; — Kakujay Károly, A természetrajzi oktatás vezér- és kézikönyve, szerző ajándéka; — N. v. Konkoly, Beob-

achtungen angestellt am astrophysikalischen Observatorium in Ó-Gyalla, VI. Bd, szerző ajándéka; — Foith Károly, Függetlenség az »Emlékirat« észleléseihez, — Czáfólat Dr. Primics György azon értekezésével szemben, melylyel a szerző által a közetek eredetére vonatkozólag felállított új elméletet megdönteni törekszik, szerző ajándéka; — Az állat- és növény-honosító társaság évi jelentése 1883-ik évről, az igazgatóság ajándéka; — Dr. Borbás V., Az európai havasok hatása meg az Aquilegiák szervezete között levő összefüggés, szerző ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

Titkár elszomorodással jelenti, hogy a múlt v. ülés óta 9 tagtárs elhunytáról értesült; elhunytak: De Adda József bányatiszt Marosújvárt, Dr. Antal László orvos Marosvásárhelyt, Dr. Baczyon Mátyas orvos Málczán, Csikos Sándor lelkész M.-Bodzás, Dr. Csiky József orvos Marosvásárhelyt, Gömör Pál N.-Kállóban, Kabdebo Kálmán birtokos Talpason, Kiss János tanár Csurgón, Nemesszeghy Kálmán tanár Debreczenben. — Szomorú tudomásul szolgál.

Kilépésöket bejelentették 74-en. — Tudomásul van.

Titkár jelenti, hogy Dr. Ilosvay Lajos műegyetemi tanár Budapestben 100 forinttal a Társulat örökitő tagjai sorába lépett. — Örvedetes tudomásul szolgál.

Az új tagokul ajánlottak nevei felolvastattak és mindannyian, számra 49-en megválasztattak; velők a tagok létszáma, a veszteségeket leszámítva, 5756 lett, kik között 139 alapító és 95 hölgy van.

K Ö Z G Y Ű L É S.

1885, jan. 21-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

I.

Elnök a közgyűlést következő szavakkal nyitja meg:

Tisztelt Közgyűlés!

Társulatunk életének 44-ik éve záródik ma be. Küzdelmekben gazdag, de eredményekben sem szegény 44 év volt ez! A lefolyt év is méltóan sorakozik a megelőzőkhöz; ebben is haladtunk, s nem csekélyt haladtunk azon az úton, melyet Társulatunk czéljai és a megvalósításukra szolgáló programmunk elénk tűznek. Tekintsünk vissza akár a Társulat üléseire, referálók előadásaira, természettudományi estélyeire; akár kiadványaink évről évre szaporodó hosszú sorozatára, akár a Társulat szellemi és anyagi helyzetére, mindenütt örvedetes eredményeken pihen meg szemünk. A sikerért, a szép eredményekért első sorban derék titkárainknak tartozunk köszönettel, kik teljes buzgalommal, szakér-

telemmel és kitünő tapintattal intézik Társulatunk ügyeit, s legkiváltképp pedig az első titkár úrnak, ki annyi nagyfontosságú, a szó legtágabb értelmében országos érdekű elfoglaltsága közepett is a legnemesebb odaadással, valódi lelkesedéssel szenteli ideje jó részét e Társulat vezetésére. De köszönettel tartozunk tagtársainknak is, kiknek szellemi és anyagi támogatása lehetővé tette az elért sikereket. — A jelen évben is a kijelölt úton fogunk haladni s minden valószínűség szerint az 1885-ik évre is majd ély olyan meglepéssel pillanthatunk vissza, mint az imént lefolytra.

Ennek biztos reményében üdvözlöm egybegyűlt t. tagtársainkat s a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítom.

Ezután az elnök előterjesztja a közgyűlés napirendjét, bemutatja a múlt évi közgyűlés hitelesített jegyzőkönyvét és a mai gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére

Dr. Batizfalvy Sámuel, Dr. Bene Rudolf és Nickl Mihály urakat kéri fel.

Titkár a választmány részéről előterjeszti, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében a választmány legrégebb harmada lép. Lelépnek, mint 1882-ben megválasztottak Fröhlich I., Horváth G., Lóczy L., Schenzl G., Semsey A., Szabó J., Than K. és Thanhoffer L. Ezek helye, a megfelelő szakok szerint, a mai közgyűlésen lesz beütendő. A választmány az alapszabályok értelmében minden megüresedett helyre két-két szakférfiut ajánl megválasztásra, hozzátevéen, hogy minden szavazó másokra is szavazhat.

A közgyűlés a választmány előterjesztését tudomásul veszi.

Elnök szavazásra szólítva fel a közgyűlést, szavazatszedő bizottságul Dietz Sándor, Szontágh Tamás, Franczenau Ágoston és Kiss Károly urakat kéri fel.

Az ülést a szavazatok beadása idejére felfüggeszti.

A szavazatok beadása után az elnök újból megnyitja az ülést.

A napirenden a tiszti jelentések következnek.

II.

TITKÁRI JELENTÉS.

— Fodor Józseftől. —

Tisztelt Közgyűlés!

Elfogulva lépek a felvolvó asztalhoz. Évről évre egybegyűl e szép és nemes csarnokban a Közgyűlés napján Egyesületünk számos tagja és barátja, hogy meghallgassa a titkárkár jelentését a lefolyt év alatti sáfarkodásáról. Mindenki óhajtja, hogy ez a jelentés a Társulat egy évi történetének minél örvedetesebb képét tárja elének. Mindenki óhajtja, hogy Társulatunk élete pezsgő, fejlődése emelkedő, működése sikerben dús legyen. Vajjon képesek vagyunk-e egy-egy esztendő leforgása alatt csak tanujelét is adni annak, hogy olyanná igyekeztünk tenni a Társulat életét? Egy év oly rövid idő egy nagy feladatú, magasra törő Társulat életében, hogy magvetésre is alig elég; mennyivel kevésbbé elég a mag érlelésére, sőt az aratásra!

Valóban, a midőn évről évre felolvassuk jelentésünket Társulatunknak a lefolyt esztendőben való működése felől, akaratlanul és észrevételtenül tévedünk: mert nem csupán egy esztendő munkájának eredményéről szól a mi jelentésünk — ha csak arról beszélhetne, vajmi rövidre esnék ki — hanem egyszersmind a mult idők, hosszú évek befektetéseinek gyümölcseről. És a mi tényleges eredmény tapasztalható a Társulat munkálkodásában, az a legnagyobb

részben a mult sikere; a jelen érdeme csupán a befektetés.

Ha a Társulatnak a *lefolyt évben* való működését akarják és pedig helyesen bírálni, akkor arra legyenek tekintettel, mit vetett ez idő alatt Társulatunk természetudományi közművelődésünk mezejébe. Reméljük, hogy jelentésünk alkalmas anyagot fog szolgáltatni ily bírálatra.

Társulatunk munkálkodása *gyűléseiben, kiadványaiban, továbbá pályásataiban* és tudományos *megbízásaiban* nyilvánul. Engedjék meg, hogy ebben a sorrendben vázoljam tevékenységünket.

Gyűléseink közül legelőbb a *választmány üléseiről* kívánok jelentést tenni. E nemű gyűlésünk 9 vala, a melyekben a választmány a Társulat szellemi és anyagi ügyeivel foglalkozott.

Tevékenységének főbb tárgyai voltak: a költségvetés megállapítása, a kiadások és bevételek folytonos szemmel tartása, a pénztár megvizsgálata; továbbá az előadások s gyűlések megállapítása, a kiadandó művek bírálata és kiadásuk iránt intézkedés, megbízásokra s pályakérdésekre nézve határozat; érintkezés hatóságokkal, valamint bel- és külföldi tudományos társulatokkal; indítványok és javaslatok tárgyalása s elintézése, társulati tagok előzetes megválasztása stb.

A választmány munkájának emez általános felsorolásából láthatjuk, hogy minő terjedelmes az ő tevékenységének a köre; és nagyon is hosszúvá kellene válnia e jelentésnek, ha a választmány működését részleteiben is vázolnám, azért talán nem rója fel mulasztásul a t. Közgyűlés, ha a részletes jelentés helyett Közönyünk ez évi füzetere utalok, a melyekben a választmány működéséről állandón értesítettük Társulatunk tagjait, valamint, ha a Közgyűlés figyelmét az alább elmondandókra felhívom, a melyekben a választmány fontosabb intézkedései is befoglalvák.

Szakülést 7-et tartottunk, a melyeken 13 előadó 18 tárgyról értekezett. Nevezetesen előadást tartott:

Dr. Wartha Vincze »Az elektromosság és világító gáz alkalmazásáról laboratóriumokban«.

Dr. Tömösváry Ödön »Egy tömegesen előforduló légyfaj a Bánságból«.

Gausz Viktor I. »A Quarnero flórájáról«, 2. »A tenger éjjeli fényléséről«.

Dr. Steiner Samu I. »A mérges főzödedényekről«, 2. »A piaczi tejről Budapestben«.

Dr. Tury Sándor »A kereskedésbeli ásványvizekről«.

Mocsáry Sándor »A fűrkészdarazsok életéről«.

Dr. Kiss Károly I. »A lassan ki-sülő elektromos szikrák chemiai hatásáról«,

2. »Néhány előadáshoz való kísérlet«, 3. »Előadási kísérletek nitrogliczerinnel.«

Inkey Béla »Nagyág ércztermő hegyeiről«.

Sajó Károly »Megfigyelések a rovarvilág körében«.

Dr. Hankó Vilmos »Az ásványvizek kezeléséről«.

Kalecsinszky Sándor »Az elemző chemia néhány újabb módszeréről«.

Dr. Mihalkovics Géza »A hermafroditaságról«.

Dr. Török Aurél I. »Az ember harmadik tomporáról«, 2. »A tetoválás szokása a Föld különböző népeinél«.

Referáló szakülésünk 5 volt, a melyeken

Dr. Török Aurél két előadást tartott »A betegségek uralmáról a Föld népei között«; továbbá

Dr. Borbás Vincze »A magyar homokpuszták növényzetéről, vonatkozással a homok kötésekre«,

Dr. Laufenuer Károly »A hipnotizmusról«,

Dr. Ilosvay Lajos »A tudományos chemia állapotáról külföldön és hazánkban« referált.

Népszerű estélyt 6-ot rendeztünk, a melyeken előadást tartottak:

Dr. Ring Armin »A fotografozásról«.

Dr. Hoitsy Pál két előadást e címmel: »Mikor lesz eső?«

Dr. Staub Móricz »A megkövesült növényekről«.

Dr. Oláh Gusztáv két előadást e címmel: »A genialitás és az elmekőr«.

A ki gyűléseinket figyelemmel kíséri, észreveszi, hogy lassan bár, de fokozatosan módosul azoknak tekintete. A szaküléseken ugyanis némileg kevesebb számú előadás van mint azelőtt, azonban közöttük leginkább az apróbb, tisztán szakszerű értekezések fogynak, s helyökre terjedelmesebb és olyan tárgyú előadások lépnek, a melyek nem szűkebb körű szakhallgatóság, hanem a nagyobb, a tudományosan művelt közönség számára valók. Wartha Vincze, úgyszint Inkey Béla, Mihalkovics Géza és Kalecsinszky Sándor tagtársaink előadásai ilyen előadásokul tekinthetők, — a melyek annál nagyobb értékkel bírnak, mert abban, a mit elmondottak és bemutatottak, saját kísérleteiknek, vizsgálódásaiknak is nagy részök van. — Ezekkel párhuzamosan megszaporodtak a szó szoros értelmében vett referáló előadások is. A népszerű estélyek száma ez évben kevesebb mint a megelőzőkben; ezt azonban pusztán a meg nem akadályozható véletlen okozta volt.

Nem lephet meg bennünket, hogy üléseinken nem a tisztán szakszerű értekezések, hanem a természettudományi ismerek-

teket terjesztő előadások szaporodnak. A tudomány szakszerű művelésére, s az absztrakt tudományos adatoknak az egyedül érdeklődő és kompetens közönséggel, — úgy mint a szaktársakkal való közlésére ugyanis ma már sokkal több út és mód van Budapesten mint azelőtt volt, a midőn a tudományos szakmunkásság csupán az Akadémia meg Társulatunk köré csoportosult. Határozottan örvendetes jelenségnek mondhatjuk, látván, miként emelkedtek más szaktestületek is, és miként gyűjtik maguk körébe a speciális szakmunkásságot: a Földtani társulat a földtani szakmát, a Földrajzi társulat a földrajzi értekezéseket, a Régészeti és anthropológiai társulat a saját körébe valókat stb. És én éppen nem tartanám károsnak Társulatunkra nézve — egyszersmind a tudományosság szempontjából fölötté hasznosnak mondhatnám — ha még más tudományágak is speciálisan ama tudományt művelő egyesületekbe csoportosulnának. Például a chemia, fizika egybe; az állattan, növénytan másba. Társulatunkban ekkor még szűkebb térre szorulna a tisztán szaktudományos munkálkodás; e helyett azonban egyre következetesebben s határozottabban fejlődhetnek működésünk abban az irányban, a mely Társulatunk lételének a legfőbb célja s munkásságának a feladata.

A míg ugyanis az egyes speciális tudományok szakszerű művelésével foglalkozó testületek a tudomány céljára teljesültek, s feladatuk a tudományt fejleszteni, beleéletet vinni: addig a mi Társulatunknak nem csupán a tudományak művelése a célja, hanem egyszersmind és kiválóan a terjesztése is.

Társulatunk feladata nem csupán a természettudománnyal foglalkozó szaktudósokra, hanem a magyar közönség összességére hatni; a természetiek ismeretét, becsülését közéljük vinni.

Fontos feladat ez a nemzet anyagi és kulturális érdekei tekintetéből egyaránt.

Körültekintve, nem látjuk-e, hogy a nemzetek vagyonosodásának az alapvetője természettudomány? A gazdaság az összes természeti tudományok gyakorlati kizsákmányolásán virul fel; az ipar s a vele rokon kereskedelem a természettudomány, a chemia, a fizika és egyebek lépcsőin emelkedik. Sőt ma már a mindennapi élet, az ő ezer meg ezer szükségletével, mind egybefügg a természetiek ismeretével s valóban tehetetlen az ember még a saját háza tűz helye körül is, ha a természet véghetetlenül bölcs és örökkévaló törvényeiben járatlan.

Azonban ki tagadná másrészt a természettudományok művelő hatását? Ki tagadná ma, látva, hogy azok is, a kik az úgynevezett humanitárius műveltségnek tanítványai, később ugyanannak vezérlő fér-

fiai valának, megismerve a természettudományok célját és tárgyát: minő lelkesüléssel csüngenek » az istenség örökké csergedező nyilatkozatának, a természet nagy szent könyvének* olvasásán!

Nagy feladat a természeti ismeretek terjesztése, népszerűsítése, a népek öntudatába beoltása. Ez műveli az egész nemzetet, a mi annál fontosabb, mert a művelt nemzet, a művelt társadalom alapföltétele a valódi tudományosság kifejlődésének is. A műveletlen nemzetben támadhat ugyan egy, két kiváló tudós, a ki népétől azután teljesen izolálva él és működik; valódi tudományosság azonban, a mely a néppel együtt él s ennek javára munkálkodik, csupán a művelt nemzetben fejlődhetik.

Alakuljanak tehát bár új és számos tudományos szaktestületek, Társulatunk feladata csak annál határozottabb és működése annál elevebb leend. Tudósaink támogatni fogják összességükben azt a társulatot, a mely a természettudományi közmívelődés czimerét hordja a pajzsán, mert nem tagadhatják meg a nemzettől, hogy ne csupán a tudománynak, hanem egyszersmind a nép javának éljenek; ennek az utját világozsítsák be a lelkökben égő fákllyával. Magasabb célzt ennél még akkor sem ismerhetnek, ha a tudomány legfényesebb polczára emelkedtek. Meg kell gondolniok, a mit az imént mond vala K o s s u t h L a j o s** : »Akadjon bár egy-két ember fajunk sorai-ban, ki oly magasra emelkedik, mint halandó sohasem emelkedett (a tudományban): azért nincs számunkra jövendő, ha népünk értelmiségét nem emeljük és értelmisége súlyával a természetes életrealizációt s vele önfeltartási erejét nem sokszorozzuk«.

Ők, a kik az akadémiában, a tanszékeken, a bel- és külföldi irodalomban nemzetünk tudományosságát képviselik, ők vannak hivatva, hogy emeljék azt az értelmiséget, melyről Kossuth itten szól. És Társulatunknak félreismerhetetlen feladata eme tudósokat az ismeretek terjesztésére irányuló munkájára megnyerni, zászlója alá csoportosítani, azon zászló alá, a melynek célja a természettudományi művelés és felvilágosítás.

Üléseink, a melyek ebben az irányban működnek, a nagy közönség érdeklődését fokozatosan megnyerik. Nem csupán az estélyek, de már a referáló előadások, sőt szaküléseink is egyre növekvő számú hallgatóságnak örvendenek. Köszönet ezért első sorban a buzgó és jeles előadóknak.

De valamint a célzért lelkesülő küzdőt a siker kecségetése nem lankasztja küzdelmében, sőt inkább újabb erőfeszítésre ösz-

tönzi: úgy Társulatunk is még egy újabb — és szabad remélni, hogy hasznos lépést fog tenni a legközelebb a természettudományi ismeretek terjesztése érdekében.

Népünknek még legjobb rétegeiben is nagy számmal vannak, a kik a legmelegebb érdeklődéssel viseltetnek bár a tudományok iránt, azonban haladásukat nem képesek teljesen élvezni és hasznukra fordítani, minthogy ama tudományok alapfogalmait nem sajátították el, avagy, mert ama tudományok újabkori haladását nem követhették lépten nyomon. A népszerű előadások e hiányt nem pótolhatják. Ezek többé-kevésbbé csillogó kövek a természet fölséges mozaik képeiből; a ki e képet magát nem láthatja, nem értheti át, annak vajmi csekély értékű a fényes töredék; legfőlebb szórakozik rajta, de nem okúl.

A népszerű előadások valóban akkor hatnak legüdvösebben a hallgatóra, ha ez a tudomány alapfogalmait ismeri. Az ilyen előadások annál hasznosabbak, minél műveltebb a közönség a mely meghallgatja.

Ne higyjük, hogy a természettudományok alapfogalmainak rendszeres ismertetésére csupán az iskola van hivatva. A míg az ember él és gondolkodik, mindig jökor van ideje, hogy az ismereteiben mutatkozó hiányokat pótolja. És ha a nagy közönségnek alkalmá nyílik arra, hogy magasabb értelmiségéhez képest emelkedettebb irányú előadásokban rendszeresen megismerhesse a tudományokat, nem kételkedem, hogy örömmel fogja üdvözölni s félkeresni ez előadásokat.

Ilyen előadások tartását határozta el a választmány legújában. *Népszerű természettudományi kurzusokat* fogunk rendezni minden esztendő téli folyama alatt. A kurzus mintegy 15 előadásból fog állani, a melyek valamely tudomány — pl. az egyik évben chemia, másikban fizika, majd embertan, földtan stb. — alapvonalait rendszeresen, és a mivel közönség kívánságaihoz mérten fogják tárgyalni. És ezek az előadások nem maradnak pusztában elhangzó szó; nyomtatásban ki fogja adni azokat Társulatunk; ily módon pedig nemzetünk pár év lefolyása alatt alapos munkából rendszeresen megismerheti a természettudományok legfontosabb ágainak lényegét és tartalmát a mai felvilágosodott állásponton. Könyvtárt fogunk alapítani, könyveket fogunk kiadni a természet megismeretására, de nem az iskolák, nem is a szaktudósok, hanem a nemzet számára.

Reményem, hogy a miről ma még mint tervről szólhatok csupán, az a jövő közgyűlésen már mint sikerrel megindult vállalat fog előttünk állani.

Kiadványainkra térek. A Társulat kiadásában a lefolyt évben összesen 18 füzet

* Term. tud. Közl. 185-ik füz. 28. l.

** L. Term. tud. Közl. 185. füz. 27. l.

3 kötet jelent meg, 141 nyomtatott íven, 169 rajzzal és egyéb műmelléklettel. Nevezetesen: a *Természettudományi Közölny-nek* XVI-ik kötetét adtuk ez évben 33 és $\frac{1}{2}$ íven 56 ábrával. Közölnyünk a lefolyt évben több irányban gyarapodott. Csupán kettőt kívánok kiemelni a t. Közgyűlés előtt. Egyik a *Term. tud. mozgalmak* című új rovat, a melyet Horváth Géza tagtársunk vezet, s benne folyton szemeink elé tárja, a mi a természettudományok művelése és terjesztése érdekében hazánkban történik. Másik a *kérdések és feleletek* rovat. A ki a külföldi népszerű természettudományi lapokat olvassa, láthatja, minő eleven ott az érdeklődés a nagy közönségben tudományos napi kérdések iránt; még pedig láthatja ezt a többi között ama számos kérdésben és feleletben, a melyet az olvasók a laphoz intéznek. A népek intelligenciája tükröződik ama rendszeren rövid és magvas sorokban. E kérdések és feleletek rovatát meghonosítottuk Közölnyünkben is, és valóban örömmel vehetjük észre, miként erősödik ez a rovat, miképen szaporodik azok száma, a kik bennünket érdeklődésükkel felkeresnek, valamint azoké, akik a kérdésekre felelve, bennünket hasznos törekvésünkben támogatnak.

A Közölnyvel kapcsolatban kiadtuk ez évben a *Névjegyzéket és Targymutatót* társulatunk folyóiratának eddig megjelent 26 kötetéhez.

Mult évi jelentésben vázoltam a czélt, a mely a Választmány szeme előtt lebegett, a midőn ezen katalógusnak kiadását s Társulatunk valamennyi tagja számára megküldését elhatározta.

És e Targymutató bizonyára megfelelt a hozzákötött várakozásnak. Számtalan esetben találja meg benne Közölnyünk olvasója valamely tudományos kérdésre vonatkozólag az útmutatást, hogy hol kaphatja meg a keresett felvilágosítást; máskor a napi kérdésekre vonatkozólag reá mutat az a régibb adatok egész sorozatára. Közölnyünk 26 köteté mintegy új életet kapott ama jegyzékben, a mit az is eléggé illusztrál, hogy több tagtársunk, a ki nem bírta a Közölny régibb évfolyamait, most, utólagosan megszerezte azokat magának.

A *Népszerű természettudományi előadások gyűjteményéből* megjelent a 40—44-ik füzet, 16 íven 35 ábrával. A négy füzet Dr. Lauffenauer Károly előadását »Az emlékező tehetségről«, Dr. Schmidt Sándor előadását »A kristályokról«, Dr. Ring Armin előadását »A fotografozásról«, Dr. Hoitsy Pál két előadását e tárgy fölött »Mikor lesz eső?« és végre Dr. Staub Móríc előadását »A megkövesült növényekről« tartalmazta.

E füzetes vállalatnak jelenleg 1500 aláírója van.

A *Könyvkiadó vállalatban* kiadta társulatunk Ch. Darwin »Az ember származása« című munkáját. Nem akarok e helyütt Darwin e művének méltatásába bocsátkozni. Csak röviden fejezem ki abbéli meggyőződésemet, hogy e munkával irodalmunkat gazdagítottuk, mert ez a mű gondolataiban s felhozott tényeiben alapvető a természettudomány terén és nélkülözhetetlen kútforrás marad irodalmunkban, a míg magyar nyelven természettudományt művelni fognak.

Darwin munkáját Dr. Entz Géza s Dr. Török Aurél fordították, s Dr. Margó Tivadar vizsgálta át. Méltóbb kezekbe nem adhattuk e mű átültetését. Margó Tivadar pedig ezenfelül még avval is köszönetre kötelezte Társulatunkat, hogy a munka bevezetéseképen megírta Darwin étetrajzát s tudományos munkálkodásának ismertetését.

A mű terjedelme 78 ív, 67 ábrával.

E munkával egyszersmind kitélt a Könyvkiadó vállalat IV. ciklusa. Kiadtuk e ciklusban:

Czögler Alajos »A fizika története életrajzokban« című kétkötetes eredeti munkáját; továbbá

H. Emery »A növények élete« című egy kötetes művét s végre

Ch. Darwin »Az ember származása« című munkáját, két kötetben.

E munkák együttvéve az ígért 150—160 ív helyett 207 ívbe terjedtek (Emery nagyobb formátumát a rendes nagyságra számítva át), 533 rajzzal, s egyéb műmelléklettel.

Aláíróink amaz öt kötetben olcsó áron nagyon értékes munkák birtokába jutottak. E művek könyvkereskedő úton legalább kétszer annyiba kerültek volna, mint Társulatunk kiadásában.

A vállalat pártolása örvendetes vala. Aláíróink száma ugyanis 1424 volt. E szám alacsonyabb, mint a harmadik ciklus aláíróinak száma, a melyben Reclus művét adtuk ki. Az elért eredménnyel mindazáltal meg lehetünk elégedve, ha tekintetbe vesszük, hogy az utolsó évek irodalmunk pártolása tekintetéből egyáltalán nem voltak kedvezők, és hogy újabban több könyvkiadó vállalat indult meg, a melyek nagyon is igénybe veszik csekély számú irodalom-pártoló s tudománykedvelő közönségünket.

A IV. ciklus anyagi eredménye is örvendetes. A mint a pénztárnok kimutatásából látandjuk, e ciklust 1126 frt. 73 kr. tiszta haszonnal zártuk be, a mely összeget az alaptökéhez csatolhattuk.

Nem hagyhatom megemlítés nélkül, hogy Könyvkiadó vállalatunk sikeres voltát

jelentékeny részében a *magyar tudományos akadémia* anyagi támogatásának köszönhetjük, a mely lehetővé teszi, hogy a kiadott művek olcsó ár mellett díszesen és gondosan állíttassanak ki.

Megindítottuk a lefolyt évben a Könyvkiadó vállalatnak V-ik ciklusát. Kiadásra kijelöltük: G u i l l e m i n-nek az *elektromosságról és mágnességéről* szóló művét. A mai kor első tudományos és gyakorlati kérdése az elektromosság. Ennek elméleti és gyakorlati ismertetését tartalmazza az a mű, a mely úgy alaposság és érthetőség mint díszes kiállítás szempontjából valóban kiváló. A munkát B a r t o n i e k G é z a és C z ó g l e r A l a j o s tanárok fordították magyarra. A fordítást Szily Kálmán hasonlíttotta egybe az eredetivel. A kézirat már sajtó alatt van, s egész erővel vagyunk rajta, hogy minél előbb elkészíthessük. Kiadjuk továbbá Herman Ottó munkáját a »*magyar halászatról*«. E munka is legnagyobb részében készen áll. Számos új és eredeti rajz és kép fogja azt ékesíteni, a melyek elsőrangú hazai művészek kezeiből kerülnek ki. Herman munkájának kiállítását ép oly díszessé és értékesé kívánjuk tenni, a minő lesz kétségben kívül annak belső tartalma. Azt pedig annál könnyebben tehetjük, mert a munka költséges kiállításának terhére részében S e m s e y A n d o r úr vállalta magára. Kiadjuk L ó c z y L a j o s n a k terjedelmes munkáját *Khináról és népéről*. Ez a munka is legnagyobb részében készen áll. Számos eredeti rajz, valamint külföldről beszerzett ábra és kép fogja illusztrálni; még inkább fogja pedig emelni értékét Khinának legújabb pontos térképe, melyet Lóczy szerkesztett. Adja az ég, hogy az V-ik ciklus se maradjon támogatás tekintetében a megelőző ciklusok mögött. Társulatunk maga részéről semmit se mulaszt el, hogy az új ciklus kiadványait a régiekhez méltóvá tegye, sőt azokat felülhaladja.

Az országos segélyből kiadtuk H a z s l i n s z k y F r i g y e s-nek »A Magyar birodalom zúzmó flórája« című munkáját, a melynek terjedelme I o $\frac{1}{2}$ iv. - Ha az ívek számát tekintjük, ebben az irányban nem lehetünk megelégedve munkásságunkkal. Azonban természetes magyarázata van annak, hogy miért nem került ki több munka az országos segély rovatában. Ugyanis az országos segélyből megbizottaktól, méltó örömmünkre, nagy számmal érkeztek be egyszerű kész kéziratok, a melyeket mind sajtó alá kelle rendezni, s a melyeket sajtó alá is bocsátottunk. Ez az elhalmozás lehetlenné tette több munkának a mai napra teljes elkészítését. Nevezetesen sajtó alatt van s legnagyobb részében ki van szedve P l ó s z P á l és C s a n á d y S. tanárok

munkája »A borászat kézikönyve«. E munkából a földmivelés- ipar- és kereskedelmi miniszter ő nagyméltósága 400 példányt rendelt meg gazdasági tanintézetek számára. Sajtó alatt van s legnagyobb részében ki van szedve H a z s l i n s z k y F r i g y e s tanár munkája »A Magyar birodalom moh-flórája«. Sajtó alatt van továbbá B é k e s s y L á s z l ó tanár »A tejkezelésről és sajtkezelésről« szóló munkája, a melyből a földmivelési miniszterium hasonlóképen 400 példányt rendelt meg. Kiadásra készen áll s most rendeztetik sajtó alá H e n s c h Á r p á d tanár műve »Az okszerű talajművelés kézikönyve«, a melyből a földmivelési miniszterium 500 példányt rendelt meg. Teljesen készen áll a kiadásra s most fordítatik németre, hogy két nyelven jelenjék meg, H e g y f o k y K a b o s munkája »A májushavi meteorológiai viszonyok hazánkban«. Elkészült L á s z l ó E d e munkája is »A magyarországi agyagok kémiai és mechanikai elemzése«. Kiadásra készen áll továbbá s jelenleg németre fordítatik I n k e y B é l a munkája »Nagyág bányaterülete«. Számos más munkáról, a melyeknek kézírata részben, vagy egészben szintén elkészült, de a melyek még nem adhatók sajtó alá, nem akarok bővebben megemlékezni.

Láthatjuk, hogy az országos segélyből már évek előtt adott megbízások egyre sürűbben készülnek el, és habár nagy terünkre fog válni, mégis örömmel konstataljuk, hogy a legközelebbi év is, úgy mint a most lefolyt, a Társulat tisztii karának összes erejét igénybe fogja venni, hogy a sajtó alatt levő munkákkal elkészülhessen.

Az országos segélyből kibocsátott kiadványainkról szólva, meleg köszönettel kell megemlékeznem a *Földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter* ő nagyméltóságáról, a ki — a mint említém — három munkából rendelt meg tetemesebb számú — 400—500 — példányt, ily módon támogatva Társulatunk munkálkodását. Hasonlóképen köszönettel kell felemlítenem, hogy a *Vallás- és közoktatásügyi miniszter* ő nagyméltósága mult évben kiadott két munkánkat, ú. m. S c h e n z l G u i d ó-nak »Útmutatás földmágnességi helymeghatározásokra« továbbá Dr. G r u b e r L a j o s-nak »Útmutatás földrajzi helymeghatározásokra« című művét a középiskolák számára ajánlotta.

Az országos segélyből a mult közgyűlés fizika-meteorológiai munkákra hirdettet nyílt *pályázatot*. Őt ajánlkozó közül a választmány megbízta Dr. G r u b e r L a j o s kir. meteorológót a *vertikális irány ingadozásának kísérleti tanulmányozásával*, a kísérletekre 1000 forint segélyt engedélyezve; továbbá megbízta Dr. I l o s v a y L a j o s műegyetemi tanárt a *torjai bűdös*

barlang levegőjének fizikai és kémiai vizsgálataival, 400 forint tiszteletdíjat ajánlva meg részére; végre megbizta H e g y f o k y K a b o s, kún-szt.-mártoni segédlelkész *használék májushavi meteorológiai viszonyainak összeállításával*, a mely munka — mint fentebb említém — már el is készült s rövid időn sajtó alá kerül.

A mint később szerencsém leend előterjeszteni, a választmány ajánlja, hogy a Közgyűlés ezen alkalommal is hirdessen ki *nyílt pályázatot* az országos segélyből — még pedig — a megállapított sorrend értelmében — *állattani munkákra*. A S c h u s t e r - B u g á t - f é l e alaphól *zoológiai munkákra* kiírt *pályázat* ez évben telt le; e pályázatnak sikeres voltáról későbbben fogom jelentésemet előadni.

A hazai ősrégi telepeknek átkutatását úgy tudományos — anthropológiai — mint nemzeti szempontból fontosnak ismervé, a választmány Dr. T ö r ö k A u r é l tanárnak ez évben 150 frt. *segélyt* adott az országos alaphól Sopron és Tolna megyékben végezendő ásatásokra.

Végre 600 forinttal — a mely fele részben a forgó tőkéből, másik felében az országos alaphól vétetett — *segélyezte* Társulatunk is, úgy mint a magyar tudományos Akadémia, a »*Math. und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn*» című vállalatot, a melynek feladata a magyar természettudományi irodalom termékeit rövid német kivonatban a világirodalom számára hozzáférhetővé tenni. E segélyünk viszonzásául átvettünk 100 példányt a vállalat megjelent első kötetéből, a melyeket a velünk csereviszonyban álló nagyszámú külföldi tudós egyesületnek küldöttünk szét.

Még egy örvendetes dologról kell jelentést tennem. Az országos kiállítás alkalmából a választmány elhatározta, hogy be fogjuk mi is mutatni összes kiadványainkat az egybegyűlő nemzetnek. És hogy ez méltóan történjék és emléke is maradjon, díszes szekrényt készítettünk hazai iparosainkkal, a melybe könyveinket felállítjuk s a mely későbbben is méltó kincses szekrénye leend olvasó szobánknak. Ezenkívül elhatározta a választmány, hogy ismertető iratot ad ki, a mely több nyelvre lefordítva, a kiállításon az érdeklődőknek ki fog oszlatni, hogy így országnak és világnak elmondhassuk működésünk czélját és eredményét. Reméljük, hogy ama felvilágosító sorok Társulatunk pártolására fognak buzdítani a hazában, a külföldön pedig elismerést fognak szerezni Magyarországi törekvései iránt a kultúra terén.

A kiállításnak egyik díszes és tanulságos pontját fogja képezni a szintén Társulatunk kebeléből kiinduló magyar halászati kiállítás. H e r m a n O t t ó tagtársunk, fő-

tebb említett művének kidolgozása közben, egybegyűjtötte a magyar halászat eszközeit, az ősrégiektől kezdve a legmodernebb darabokig s azokat szakértő kézzel csoportosítva fogja a kiállításon bemutatni. A legközelebbi közgyűlésen már elmondhatjuk, minő mértékben sikerült ez a genialisan kidolgozott s nagy áldozattal alkotott kiállítás; ma elég legyen megemlítenem, hogy az anyagi eszközöket, a pénzt e költséges vállalatra is Társulatunknak a nemzeti mivelődés érdekében minden áldozatra kész tagja: S e m s e y A n d o r úr adta.

Ime t. Közgyűlés működésünk a tudomány és kultúra érdekében a lefolyt évben. Tekintve gyűléseinket, kiadványainkat, megbízásainkat, pályázatainkat s segélyeinket, elmondhatjuk, hogy Társulatunk ebben az esztendőben is tevékeny életet élt; nem fukarkodott, hogy a rendelkezésére álló erővel minél bővebben hintse el a közmívelődés magvát.

És minő volt Társulatunk aratása?

Tagjaink száma újlag szaporodott. Ugyanis a választmány által — a Közgyűlés által való utólagos jóváhagyás reményében — megválasztattak tagokul a mult közgyűlés óta 374-en.

Örökítő tagok sorába lépett 7, u. m.:

Dr. Hartl Alajos, min. oszt. tanácsos Budapestén	100	frttal.
Szily László, orsz. képviselő Szt.-Mártonban	60	»
Juhász Nöbört, főigazgató Kassán	100	»
Farkasdi Sörös Luiza, tanítónő Budapestén	100	»
Somssich Pál, volt orsz. képviselő Budapestén	100	»
Dr. Schwartz Ottó, akad. tanár Selmeczbányán	60	»
Dr. Ilosvay Lajos, műegyetemi tanár Budapestén	100	»

Volt azonban veszteségünk is. Társulatunk tagjai közül a lefolyt évben 69-et ragadtott el a halál; közöttük E g r e s y R e z s ő t, a ki Társulatunk nehéz éveiben 1868—1872. önzetlenül és önfeláldozó munkássággal töltötte be a pénztárnoki tisztelet; továbbá Bókai Jánost, társulatunknak közel 1/4 évszázadon át buzgó tagját; Tömösváry Ödönt, Társulatunk egyik fiatal de tevékeny munkását és Brehm Alfréd-et, a páratlan állatmegfigyelőt, a természettudományoknak nagynevű népszerűsítőjét, a ki Társulatunknak is levelező tagja vala.

Veszítettünk tagokat kilépés, valamint kitörlés által is. Mindeme veszteségeket levonva, Társulatunk tagjainak száma a mai napon 5756, a kik között 139 alapító tag van.

Pénzbeli *bevételeink* — a mint erről tiszttársam, a pénztárnok, részletesebben fog szólni — örvendetesen fejlődtek, úgy hogy

jelentékenyen felülhaladták *kiadásainkat*, minél fogva tetemes összeget csatlóhattunk alaptökönkhez. Vagyonunk állása a mult közgyűlés alkalmával bemutatott számadás szerint volt 59,892 frt. 67 kr., míg az jelenleg 67,505 frt. 72 krra rúg, vagyis a lefolyt évben — nem számítva a könyvtárba, valamint a könyvkészletünkbe fektetett tetemes összeget — 7613 frt. 25 krral szaporodott. Ezen összegből 7043 frt. 25 krt Társulatunk saját jövedelméből takarított meg. És e megtakarítás még nagyobb leendett, ha rendkívüli kiadásképen tetemes összeget nem fordítunk Közlönyünk névés tárgymutatójára s egyéb irodalmi támogatásokra. Meg vagyunk azonban győződve, hogy Társulatunk minden tagja helyesli, hogy ebben az irányban nem fukarkodtunk, mert bizonyára él mindnyájunkban az a meggyőződés, hogy *Magyarországon a kulturális téren hasznosabbat ma és még sokáig nem tehetünk, mint ha bőségesen vetünk, hogy minél gazdagabb közművelődést arathassunk.*

III.

PÉNZTÁRNOKI JELENTÉS.

— Leutner Károlytól. —

Tisztelt Közgyűlés! Az éppen halott, eszmékben gazdag titkári jelentés után, megvallom, némi aggodalommal lépnek a tisztelt Közgyűlés elé száraz adatok halmozatából álló pénztári jelentéssel, ha nem bátoritana az a gondolat, hogy ez adatok kivétel nélkül kedvező eredményeket tárnak elénk, s éppen a titkári jelentésben kiemelt eleven munkálkodásnak eklátans bizonyítékai.

Mínthogy a számadásom részletes adatai nem igen szorulnak bővebb magyarázatra, legyen szabad csupán a főbb eredményeket kiemelnem, s néhány összehasonlító megjegyzéssel kísérnem.

Alaptökönk, a mely *névtelen értékekben* jelenleg 63,745 frt. 94 kr., a mult év folytán 7719 frt. 82 kr.-ral szaporodott. — Ez a szaporodás örökítő tagdíjakból, papírok kisorsolásából és vételárunknak különbözőzetéből, de legnagyobb részt a Társulat saját alapítványaiából származott, úgy, hogy maga a társulat részint forgó tőkéjéből, részint a könyvkiadó vállalat tiszta hasznából 5380 frt. 65 krt irt át az alaptökéhez. (68,3%.)

A *forgó tőke* összes bevételeül számadásom a multévről maradt 3866 frt 55 kr.-ral együtt 27,577 frt 26 krt mutat ki; nem számítva a mult évi maradékot, a tulajdonképeni bevétel 23,710 frt 71 kr. A forgó tőkéről külön készített kimutatás, mely az előiránnyal és a megelőző évi bevételekkel hasonlítja össze az egyes tételeket, első pillanatra meggyőző bennünket arról, hogy az egyes bevételi tételekben mindenütt emelkedés mutatkozik.

Viszont a kiadás tételei, vagy ugyanazok maradtak, vagy kevésbé módosultak.

A kiadásoknál legszembeötlőbb emelkedés a rendkívüliek rovatában látható. Azonban az ott kimutatott összeg legnagyobb része: 1062 frt 70 kr. szellemi célokra adatott ki, nevezetesen a Közlöny tárgymutatójának nyomtatására és a Mathematische und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn című folyóirat segélyezésére. A rendkívüli kiadások ily tetemes volta mellett is 3759 frt 98 kr. maradványt hoztunk át 1885-re a forgó tőkéből.

Az országos érdekű kutatások számláját az *állami segélyből* 5946 frt 36 kr., *magánsegélyből* pedig 1400 frt maradvánnyal zártuk le; a kimutatott 5625 frt 90 kr. kiadás mire-fordítását kiosztott számadásom részletesen felsorolja.

A *Könyvkiadó Vállalat* régebben lefolyt három első ciklusából még most is 1068 frt 92 kr. alapítványt tehetünk, mindamellott hogy egyes köteteket vásárolnunk kellett, hogy tagtársainknak teljes példányokat adhassunk.

A negyedik ciklust ez évben zártuk le teljesen. — *Összes bevétel* 30,461 frt 74 kr., *kiadás* 29,335 frt 01 kr. volt, minél fogva a ciklus eddigi tiszta jövedelme 1126 frt 73 kr., a mely szintén az alapítványokhoz csalótatott.

A kiadásokból írói díjakra, műmelléletekre, rajzokra, kiállításra összesen 23,061 frt 17 kr., vagyis az összes kiadás 79%-a esik, úgy, hogy a tulajdonképeni kezelés csak 21%-ot emésztett föl.

A ciklus anyagi eredménye teljesen kielégítő, ha figyelembe vesszük, hogy a kiadott s gazdagon illusztrált munkák több mint 200 nyomtatott ívre rugtak.

E ciklus lezárásának alkalmából érdekesnek tartom fölemlíteni, hogy az egyes ciklusok befejezőkkor mennyi tiszta jövedelmet hoztak; ugyanis az:

az I-ső ciklus befejeződött	1875-ben	1417 frt 07 kr.,
a II-ik ciklus befejeződött	1879-ben,	tehát a határ-	
idejének letelése után 2 év-	vel később	1710 » 04 »
a III-ik ciklus befejező-	dött 1881. év végén	700 » 99 »
a IV-ik ciklus befejező-	dött 1884. év végén	... 1126 » 73 »	

tiszta haszonnal.

Az V-ik most folyó ciklus számlájából kiténik, hogy az eddigi bevételt majdnem teljesen fölemésztették a munkába vett dolgozatok rajzai, műmelléletei s egyéb kiadásai, úgy, hogy 1885-re csak 1448 frt 80 kr. maradt fenn.

Összes tiszta vagyonunk készpénzben, értékpapirokban 1884. végén 67,505 frt

92 krt tesz, — vagyis az 1884-ik évi vagyonszaporodás 7613 frt 25 kr., úgy, hogy magában a vagyonszaporodásban is 1321 frt 24 kr. emelkedés tapasztalható a megelőző évihez képest.

Az összes pénztári forgalom, miként az egybevetésből kitűnik, 144,944 frt 40 krra rúgott.

Ime, tisztelt Közgyűlés, ez a képe nagyjában azon anyagi eredményeknek, melyek Társulatunk múlt évi munkását jutalmazták. Lelkemből ohajtom, hogy az ezután következő évek ne maradjanak eldőlők mögött.

* * *

A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT PÉNZTÁRÁNAK ÁLLÁSA 1884 VÉGÉN.

I.

ALAPÍTVÁNYOK SZÁMLÁJA.

	B e v é t e l :		
	Készpénz :	Értékpapír :	Kötvények :
1. Az 1883. évről áthozatott	1646 frt. 12 kr.	53170 frt. — kr.	1210 frt. — kr.
2. 1884-ben befolyt örökítő tagdíjak.	470 " — "	— " — "	100 " — "
3. A társulat alapítványa a forgó tőke 1883. évi maradványából	2000 " — "	— " — "	— " — "
4. A forgó tőke 1884. évi bevételének 5% ^o alapítványul iratott	1185 " — "	— " — "	— " — "
5. A Könyvkiadó Vállalat lefolyt négy ciklusának 1884. évi tiszta bevétele és pedig			
I-ső ciklusból	275 frt. 24 kr.		
II-ik " "	135 " 41 "		
III-ik " "	658 " 27 "		
IV-ik " "	1126 " 73 "		
	2195 " 65 "	— " — "	— " — "
6. Értékpapírok kisorsolásából	6448 " 80 "	— " — "	— " — "
7. Vásárolt értékpapírok.	— " — "	14550 " — "	— " — "
Összes bevétel	13945 " 57 "	67720 " — "	1310 " — "
Levonván az összes kiadást	12879 " 63 "	6300 " — "	50 " — "
Tényleges alaptőke 1884 végén	1065 " 94 "	61420 " — "	1260 " — "

K i a d á s :

	Készpénz :	Értékpapír :	Kötvények :
1. Értékpapírok vásárlására.	12879 frt. 63 kr.	— frt. — kr.	— frt. — kr.
2. Kisorsolt értékpapírok beváltattak	— " — "	6300 " — "	— " — "
3. Kötvények törlesztése	— " — "	— " — "	50 " — "
Összes kiadás	12879 " 63 "	6300 " — "	50 " — "

II.

FORGÓ TŐKE SZÁMLÁJA.

	B e v é t e l :		
1. Pénztári maradvék 1883-ról			3866 frt. 55 kr.
2. Alapítványi kamatok	3582 frt. 85 kr.		
3. Oklevelek díja	734 " — "		
4. Tagok évdíjai	15232 " — "		
5. Évdíj-hátrálékok	630 " — "		
6. Előre fizetett tagdíjak	714 " 25 "		
7. Eladott kiadványok	2752 " 23 "		
8. Vegyesek, hirdetések.	65 " 38 "		
A forgó tőke összes bevétele		27577 " 26 "	
Levonván az 1884. évi összes kiadást		23817 " 28 "	
1885-re átvendő maradvék		3759 " 98 "	

K i a d á s :

1. A „Természettudományi Közöny” kiállítására	7618	frt.	03	kr.
2. Népszerű előadásokra	1638	”	23	”
3. Könyvtára	2000	”	87	”
4. Oklevelek kiállítására	137	”	90	”
5. Kisebbsé nyomatványokra	323	”	50	”
6. Irodai költségekre	132	”	16	”
7. Póztai költségekre	268	”	76	”
8. Lakásbérrre	1675	”	94	”
9. Bútorokra és eszközökre	84	”	30	”
10. Fűtésre és világításra	327	”	70	”
11. Vegyes kiadásokra	210	”	60	”
12. Tiszti díjazásra	3918	”	51	”
13. Szolgák fizetésére	1080	”	—	”
14. Rendkívüli kiadások	1215	”	78	”
15. Átirás az alaptökéhez	2000	”	—	”
16. Átirás az alaptökéhez a forgó tőke 5%-a	1185	”	—	”
A forgó tőke összes kiadása	23817	frt.	28	kr.

III.

ORSZÁGOS ÉRDEKŰ KUTATÁSOK ÉS KÖZLEMÉNYEK SZÁMLÁJA.

B e v é t e l :

	Állami segélyből	Magánsegélyből	Összesen
1. Az 1883-ik évi pénztári maradvány	6672	1400	8072
2. 1884. évi bevétel	4000	900	4900
Összes bevétel	10672	2300	12972
Levonván az 1884. évi összes kiadást	4725	900	5625
1885-re átvendő maradék	5946	1400	7346

K i a d á s :

	Állami segélyből	Magánsegélyből	Összesen
1. Írói díjak és természettud. kutatásokra fordított díjak	1850	900	2750
2. Rajzok és műmellékletek	853	—	853
3. Művek nyomtatása és sajtó alá rendezése költségei	1684	—	1684
4. Mathematische und naturw. Berichte segélydíja	300	—	300
5. Bekötés díjak	38	—	38
Összes kiadás	4725	900	5625

IV.

KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT.

1) Az I-ső ciklus (1872—74) számlája 1884-ben.

B e v é t e l :

1. Az 1884-ik évi összes bevétel	352	frt.	—	kr.
--	-----	------	---	-----

K i a d á s :

1. Bekötésre és szállításra	24	frt.	—	kr.
2. Tiszti díjazásokra	52	”	76	”
3. Alapítványul átiratott	275	”	24	”
Összes kiadás	351	frt.	—	kr.

2) A II-ik ciklus (1875—77) számlája 1884-ben.

B e v é t e l :

1. Az 1884-ik évi összes bevétel	266	frt.	61	kr.
--	-----	------	----	-----

K i a d á s :

1. Kötésre és szállításra	20	frt.	80	kr.
2. Proctor-Lubbock művelnek visszavásárlására	70	”	50	”
3. Tiszti díjazásra	39	”	90	”
4. Alapítványhoz átiratott	135	”	41	”
Összes kiadás	264	frt.	61	kr.

3) A III-ik ciklus (1878—80) számlája 1884-ben.

Bevétel:

1. Az 1884-ik évi összes bevétel	782 frt. 50 kr.
----------------------------------	-----------------

Kiadás:

1. Szállítási költségek	6 frt. 90 kr.	
2. Tiszti díjazásra	117 " 33 "	
3. Alapítványul iratott	658 " 27 "	782 frt. 50 kr.

4) A IV-ik ciklus (1881—83) számlája 1884-ben.

Bevétel:

1. 1883. évi pénzmaradvány	5780 frt. 56 kr.	
2. Az 1884-ik évben befizetett évdíjak	1866 " 94 "	
3. Az 1884-ik évben befizetett kötésdíjak	280 " 50 "	7928 frt. — kr.

Kiadás:

1. Fordítói és revizori tiszteletdíjak	1098 frt. — kr.	
2. Nyomatási költségek	3894 " 96 "	
3. Bekötési költségek	1128 " — "	
4. Kisebb nyomtatványok és vegyesek	436 " 29 "	
5. Tiszti díjazás	244 " 02 "	
6. Alapítványul iratott	1126 " 73 "	7928 frt. — kr.

5) Az V-ik ciklus (1884—86) számlája 1884-ben.

Bevétel:

1. Az 1884-ben befolyt évdíjak	7626 frt. 50 kr.	
2. Az 1884-ben befolyt kötésdíjak	1021 " 50 "	8648 frt. — kr.
Levonván az összes kiadást	7199 " 20 "	
1885-ik évre átvendő pénzkészlet.	1448 " 80 "	

Kiadás:

1. Írói, fordítói és revizori díjak	1892 frt. 50 kr.	
2. Rajzok és műmellékletek	3306 " 95 "	
3. Kisebb nyomtatványok, posta, vegyes	629 " 80 "	
4. Tiszta díjazás	829 " 95 "	
5. Szolga fizetés	540 " — "	7199 frt. 20 kr.

V.

PÉNZTÁRI EGYBEVETÉS 1884-IK ÉVI DECEMBER 31-IKÉN.

Bevétel:

1. 1883. évről maradt takarékpénztári betételek	18700 frt. — kr.	
2. 1883. évről maradt készpénz	665 " 49 "	19365 frt. 49 kr.
3. Alaptőke 1884. évi bevétele készpénzben	12299 " 45 "	
4. Forgó tőke 1884. évi bevétele készpénzben	23710 " 71 "	
5. Országos érdeklő kutatások számlájának 1884. évi bevétele	4900 " — "	
6. A Könyvkiadó Vállalat 1884. évi bevétele		
I-ső ciklusban	352 frt. — kr.	
II-ik " "	266 " 61 "	
III-ik " "	782 " 50 "	
IV-ik " "	2147 " 44 "	
V-ik " "	8648 " — "	12196 " 55 "
Bevételek főösszege	72172 " 20 "	

Kiadás:

1. Alaptőke pénzbeli bevételeiből vásárolt értékpapírookra	12879	frt.	63	kr.	
2. Forgó tőke 1884. évi összes kiadása	23817	"	28	"	
3. Országos érdekű kutatások számlájának kiadása	5625	"	90	"	
4. Könyvkiadó Vállalat kiadása					
I-ső ciklusban	352	"	—	"	
II-ik "	266	"	61	"	
III-ik "	782	"	50	"	
IV-ik "	7928	"	—	"	
V-ik "	7199	"	20	"	58851
5. Takarékpénztárban elhelyezett készpénz	12400	"	—	"	
6. 1885-re átvendő készpénz	1221	"	08	"	
Kiadások főösszege	72472	"	20	"	

VI.

ÖSSZESÍTETT VAGYON-KIMUTATÁS.

a) Alaptőke:

1. Értékpapírok névleges értéke	61420	frt.	—	kr.
2. Kötelezvényekben	1260	"	—	"
3. Készpénzben	1065	"	94	"
	63745	frt.	94	kr.

b) Forgótőke:

1. Bevételi többlet 1884. végén	3759	frt.	98	kr.
Összes tiszta vagyon készpénzben, értékpapírookban és kötvényekben az 1884. év végén	67505	"	92	"
Összehasonlítva az 1883 végén kimutatott tiszta vagyonnal	59892	"	67	"
Az 1884-ik évi vagyonszaporodás	7613	"	25	"

(Az itt kimutatott tiszta vagyon összegén, 67505 frt. 92 kron felül, rendelkezik a könyvkiadó vállalat 1448 frt. 80 kr. készlettel s az „országos érdekű kutatások és közlemények számlája“ 7346 frt. 36 kr. készpénzzel.)

Kelt Budapesten, 1884-ik évi december 31-ikén.

LEUTNER KÁROLY,
pénztárnok.

A választmány részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

A közgyűlés részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

FRÖHLICH IZIDOR, s. k.
DIETZ SÁNDOR, s. k.

GHYCZY GÉZA, s. k.
SOMOGYI RUDOLF, s. k.

IV.

KÖNYVTÁRI JELENTÉS.

— Heller Ágosttól. —

Tisztelt Közgyűlés! A jelentések között, melyek Társulatunk évi közgyűlésén felolvastatnak, kétségkívül legszűkebb körű, leghatározottabb a könyvtár állapotáról szóló. Arról iparkodik az csupán bizonyosságot tenni, a mennyiben ezt számok képesek kifejezni, hogy miként szaporodik évről évre a tudományosság ama fontos, nélkülözhetetlen apparatusa, melynek hazánkban rendkívül hiányos voltát minden magyar tudós vagy tudománykedvelő lépten-nyomon sajnos tapasztalja.

Dicséretre méltó ama törekvés, melylyel a jelenkor nagy országos könyvtárainkban az évszázados mulasztásokat pótolni iparkodik; de szertelen nagyterjedelmű ma már a tudomány akármely ágának irodalma és nagy azoknak a műveknek a száma, melyek a magányosok széttagolt könyvtáraiból a nagy könyvtárakba vándorolnak, hogy oda örök időkre, vagy legalább a könyvtár esetleg bekövetkező elhamvasztásáig bekebeleztesse-nek és így a könyvforgalomból végkép eltűnjenek. Csak az tudja, mennyire fáradságos és költséges valamely tudományág »standard« irodalmának összegyűjtése, a ki éveken keresztül hiába kutatja az illető

könyvkereskedők jegyzékeit, míg valahol véletlenül, egy félreess város antiquariusánál megkeritheti a rég keresett művet.

A Kir. M. Természettudományi Társulat könyvtára, mint ezt e helyen már többször volt alkalmam hangsúlyozni, nem törekedhet arra, hogy bármely tudományra nézve az összes irodalmat magában foglalja. De azért egy pillanatig sem téveszti szem elől azt az elvet, hogy a mai nap tudományos irodalmán kívül lehetőleg beszereztesse az azon fundamentális művek is, melyekben a tudomány felkentjei az emberi ismeretek alapját vetették.

A lefolyt esztendőben a könyvtár részint vétel, részint csere vagy ajándék útján 272 művel szaporodott. A f. é. január 19-ikére vonatkozó könyvtári kimutatás szerint a könyvkészlet állott 6828 műből, 11,699 kötetben 2288 füzetben és 75 atlaszban, összesen 14,062 darabban. A következő táblázat, szokott módon összeállítva és a könyvtár 17 osztálya szerint rendezve, feltünteti a művek számát a lefolyt, valamint az előtte való évek a végén. Az ez évi gyarapodás 272 mű 706 darabban.

A csoport neve	Csoportbetű	Művek száma		Gyarapodás 1884-ban	Gyarapodás %-okban
		1884 végén	1883 végén		
Anthropológia, ethnographia	A	236	220	16	6.8
Philosophia, tudománytörténelem	B	545	503	42	7.7
Chemia, chemiai technológia	C	288	278	10	3.5
Astronómia, meteorológia	D	274	260	14	5.1
Geographia, útleírások, statisztika	E	492	472	20	4.1
Gazdaságtan	F	330	324	6	1.8
Zoológia	G	428	402	26	6.1
Botanika	H	386	371	15	3.9
Mineralógia, geológia	I	308	302	6	1.9
Orvosi tudományok	K	1345	1318	27	2.0
Physiológia, anatómia	L	260	259	1	0.4
Physika	M	443	408	35	7.9
Encyclopaediák, szótárak	N	162	159	3	1.8
Folyóiratok	O	258	248	10	3.8
Tudományos társulatok kiadványai	P	263	248	15	5.7
Vegyesek	R	369	363	6	1.6
Hungarica	S	441	421	20	4.5
Összesen		6828	6556	272	3.98

Könyvtárunk legnagyobb osztálya az, mely a Társulatunkkal kiadványcserében levő tudományos társulatok, egyesületek és

intézetek műveit foglalja magában. Jelenleg 146 ily tudós testülettel állunk ilyen viszonyban; van közte hazai 19, ausztriai 17, németországi 53, svájci 7, francia 6, angol 3, németalföldi 2, belga 4, svéd és norvég 2, orosz és finnországi 7, olasz 8, északamerikai 15, mexicói 1, délamerikai 2. — A berni »Club suisse pour l'exploration des Alpes«, mint vándorgyűlés, könyvtárt nem tartván, egyelőre beszüntette a cserét. Új csereviszonyt kötött Társulatunkkal az »Academia nacional de ciencias de la Republica Argentina en Cordoba«, a »Königl. sächsisches meteorologisches Institut« Chemnitzben és a »Thurgauische naturforschende Gesellschaft« Frauenfeldben.

A lefolyt esztendőben a könyvtárra kiadtunk 2000 frt 87 krt; ez összegnek mintegy 40%-a a folyóiratok beszerzésére, a hátralevő összeg pedig könyvekre és kötésre fordított.

A mult évben a könyvtárt 205 társulati tag használta, kik házi használatra 1297 művet vittek ki. E számokban még nincsenek betudva azok az olvasók, kik a könyvtár helyiségében használtak valamely könyvet.

Ha a könyvtárunkra vonatkozó ezen statisztikai adatokon végig pillantunk és a könyveknek nemcsak mennyiségét, hanem különösen minőségét is vizsgáljuk, bátran állíthatjuk, hogy a Kir. M. Természettudományi Társulatnak kicsiny, de értékes könyvgyűteménye van. Midőn ez alkalommal tizedszer van szerencsém e díszes helyről a Társulat könyvtáráról jelentést tenni, jól esik az a tudat, hogy szerény működésem ideje alatt a könyvtár a Társulatnak bőkezűsége és a külföldön is mindinkább terjedő és növekedő hírneve útján nemcsak a könyvek számára, hanem becseré nézve is tetemesen nagyobb értékű lett, mint volt tíz évvel ezelőtt.

Elnök a tiszti jelentések befejezése után előadja, hogy a választmány a mult évi számadásokat, a pénztárt és a könyvtárt kiküldött bizottságokkal megvizsgáltatta s hogy a számadásokat, meg a pénztárt azonkívül az a bizottság is megvizsgálta, melyet a mult évi közgyűlés küldött volt ki e czélra, azon különbséggel, hogy annak csak két tagja vett részt a vizsgálatban, minthogy Egresy Rezső az év folyamán elhalt.

Titkár felolvassa e bizottságok jelentéseit:

I. Fröhlich Izidor és Dietz Sándor urak, mint a választmány részéről a számadások és a pénztár megvizsgálására kiküldöttek, a számadások hitelesítő lapjára a következő záradékot írták: »Jelen számadás tételeit úgy egymással valamint a könyvekkel, a pénztárral és értékpapírokkal összehasonlítottuk és azokat minden te-

kintetben rendben találtak. Budapesten 1885. jan. 12-ikén.

2. Ghyczy Géza és Somogyi Rudolf urak, mint a számadások és pénztár megvizsgálására a múlt évi közgyűlésből kiküldöttek, a pénztári számadások hitelesítő lapjára következő nyilatkozatot írták: »Alulírottak, mint a közgyűlés által a számadások és pénztár megvizsgálásával megbízottak, úgy a számadási könyveket, mint a pénztári készletet és az értékpapirokat megvizsgáltuk; a számadást rendben, a pénztári készletet és értékpapirokat a számadásilag kimutatott mennyiségben hiány nélkül találtuk. — Budapesten 1885. január 17-ikén.«

3. Br. Eötvös Loránd, Dr. Wartha Vincze és Bene Rudolf urak, mint a választmány részéről a könyvtár megvizsgálására kiküldött bizottság tagjai, a következő jelentést teszik: »Alulírottak, mint a könyvtárvizsgáló bizottság tagjai f. évi január 12-ikén a Társulat helyiségében megjelenvén, a könyvtárt megvizsgáltuk s örömmel jelentjük, hogy benne mindent rendben találtunk; a leltár, a katalógusok, a kiköleszönyt könyvek jegyzéke, mind pontosan és szabályszerűen vezeték s a könyvtár ügyeinek intézése a megállapított szabályzat szerint teljes rendben történik. Budapesten 1885. jan. 12-ikén.«

E jelentésekkel kapcsolatban elnök kérdi a közgyűlésen jelenlevőket, vajjon van-e valakinek észrevétele az imént felolvasott tiszti jelentésekre?

Dr. Illosvay Lajos örömmel hallotta a jelentést a választmány azon határozatáról, hogy a Társulat a jövőben *népszerű természettudományi kurzusokat* fog rendezni, melyekben az egyes tudományágak alapvonalai fognak tárgyalatni, de felvilágosítást kér az iránt, hogy honnan veszi a Társulat az erre szükséges anyagi eszközöket, meg, hogy miként gondolja a választmány ezeknek oly módon való tartását, hogy az előadások tudományosak és népszerűek is legyenek.

Dr. Fodor József első titkár röviden előadja, miként szándékozik a választmány eme kurzusok költségeit fedezni és megjegyzi, hogy erről részletes jelentés a Közlöny legközelebbi füzetében fog megjelenni.

Szily Kálmán elnök, minthogy az említett kurzusok tartása a választmány határozata s így a felszólalás a választmányt illeti, felvilágosításul elmondja, hogy e tekintetben a választmány a londoni »Royal Institution« ú. n. »lecture«-eit vette példaképül, melyek tudományos voltak mellett is alkalmazkodnak a művelt közönséghez, a választmány ezek mintájára óhajtja e kurzusokat rendezni.

Dr. Illosvay L. a felvilágosítások után megnyugszik a választmány határozatában.

Dr. Kiss Károly sajnálatát fejezi ki, hogy a lefolyt évben kevesebb népszerű előadás tartott mint az előző években és óhajtandónak véli, hogy jövőben nagyobb számmal rendeztessenek a természettudományi estélyek, melyek iránt a nagy közönség rendkívül érdeklődik.

Dr. Fodor József első titkár előadja, hogy — miként titkári jelentésében is megjegyezte — a lefolyt évben az estélyek kisebb számának korántsem a szándékos csökkentés vagy költségkimelés volt az oka, hanem olyan akadályok, melyeket elhárítani se az előadóknak, se a titkárságnak hatalmában nem volt; különben a titkárság, miként a multban, úgy a jövőben is mindent elkövet, hogy a természettudományi estélyek számát ne csak ne kevesbítse, hanem szaporítsa.

Ezek után a közgyűlés a tiszti jelentéseket tudomásul veszi.

Titkár jelenti, hogy az 1883. évi közgyűlésen kihirdetett következő kérdésre: »Kívántatik valamely érdekesebb állat vagy kisebb állatsoport boncz-, szövet- és élettana, felvilágosító ábrákkal, önálló buvárlatok alapján«; jutalma a Bugát-alapítványból 300 (háromszáz) forint; — a kitűzött határidőig, 1884. okt. 31-ikéig, egy pályamű érkezett »Kein Phänomen erklärt sich aus sich selbst; nur viel zusammen überschaut, methodisch geordnet, geben zulezt etwas, was für Theorie gelten könnte. Goethe.« jeligével. A választmány a munkát bíráló és véleményadás végett Horváth Géza és Kriesch János választmányi tagoknak adta ki, kik a választmányhoz a következő véleményeket nyújtották be:

»A *Hexarthra polyptera* Schm. boncz-, szövet- és élettani viszonyai című pályamunka mindenesetre szakavatott kézre vall. A tárgy maga ugyan elég szűkkörű és csakis a szorosan vett szakemberre nézve bír érdekléssel, de a szakember csakugyan élvezettel is olvassa a helyesen és világosan megírt beható és kimerítő fejtegetéseket.

A kiváló szorgalommal, szakismerettel és élénk munkakedvvel írt értekezés a *jutalomra érdemes.*« KRIESCH JÁNOS.

»A Goethe-féle német jegyivel ellátott pályamunka, mely 119 számozott negyedrétfű lapra van írva, bekötte és a szövegbe rajzolt 20 másolt ábrán kívül két eredeti rajzlappal ellátva, a *Hexarthra polyptera* Schm. nevű sodróféreg boncz-, szövet- és élettani viszonyait tárgyalja.

Ez az érdekes sodróféreg, mely szerkezeti viszonyai miatt igen feltűnő kapcsot képez a Rotatoriák és Crustaceák között, eddig csak Egyiptomból és Angolországból

volt kismerve; de a szerző 1882-ben Nagy-Küküllőmegyében is felfedezte és evel abba a kedvező helyzetbe jutott, hogy a még meglehetősen hiányosan ismert állatnak szervezetét behatóbban és részletesebben tanulmányozhatta. Tanulmányozásának eredményei e pályamunkában vannak letéve.

A pályamunka, ámbár mindenütt figyelemmel van az illető irodalmi forrásokra, különben teljesen önálló buvárlatok alapján és önálló felfogással ismerteti a *Hexarthra polyptera* egyes szervrendszereit; a mellékelt két rajztábla ábrái méltóan egészítik ki az értelmes, világos nyelven irt szöveget.

A szerző nem szorítkozik csupán a szóban forgó állat boncz-, szövet- és élet-tani viszonyainak tárgyalására; hanem tovább is megy és többet nyújt, mint a mennyit a pályakérdés kívánt. Az utolsó fejezetben ugyanis, kiindulva a *Hexarthra* szervezeti viszonyaiból, kiterjeszkedik általában a sodróférgék phylogenetikus jelentőségének fejtegetésére és igen érdekes következtetésekre jut, a melyek a munka végén egy származtató táblázatban vannak összegezve.

Beható tanulmányozás alapján a pályamunkát, melynek szerzője kitűzött feladatát kellő sikerrel oldotta meg, a *Bugát-féle jutalomdíjra kiválóan érdemesnek tartom.*

DR. HORVÁTH GÉZA.

A választmány a bírálók véleményét magáévá tette és a pályaművet a maga részéről is jutalomra ajánlja a közgyűlésnek.

A közgyűlés ezek alapján elhatározza, hogy a »Kein Phänomen erklárt sich aus sich selbst stb.« jeligéjű s »A Hexarthra polyptera Schm. boncz-, szövet- és élet-tani viszonyai« című munka szerzőjének a kitűzött pályadíj kiadassék.

E határozat értelmében elnök felbontja a Társulat pecsétjével is elzárt jeligés levelet, melyből »Dr. D a d a y J e n ő egyetemi magántanár Kolozsvárt« neve tűnik elő.

A nyertes szerző nevének kihirdetését a közgyűlés éljenzéssel üdvözlí.

Titkár előterjeszti, hogy a folyó évben az országos érdekű kutatások köréből *állattani* munkákra kerül a sor; kéri a közgyűlést, hogy e czélra pályadíjúl 1000 frtot tűzzön ki.

A közgyűlés elhatározza e pályázatnak szokott módon való kihirdetését. (L. a borítékon.)

Titkár jelenti, hogy a Bugát-alapból *növény-tani* pályakérdés van függőben, melynek határideje 1885. okt. 31-ike. (L. a borítékon.)

Tudomásúl van.

Titkár bejelenti a múlt évben választott tagokat, elmondván, hogy az örökítő tagok száma 7-tel szaporodott, a rendes tagok sorába pedig 374 új tag választatott.

A közgyűlés a tagok neveit, minthogy a Közlöny boritékán mindenkor közöltettek, felolvasottaknak tekinti és megválasztásukat tudomásúl veszi.

Elnök az 1885-iki számadások megvizsgálására G h y c z y G é z a, S o m o g y i R u d o l f és D e m e c z k y G y u l a urakat jelöli ki.

A közgyűlés ezt helybenhagyja s nevezett tagokat a számadások és a pénztár megvizsgálásával megbízza.

Elnök kérdést intéz a jelenlevőkhöz, van-e valakinek valami indítványa.

Indítványt senki sem tett.

Dr. D i e t z S á n d o r a szavazatszedő bizottság részéről jelenti, hogy beadott 71 szavazat s választmányi tagokul a következők választattak meg: Dr. H o r v á t h G é z a 48 szavazattal, L ó c z y L a j o s 48, S e m s e y A n d o r 58, Dr. S z a b ó J ó z s e f 58, T h a n K á r o l y 54, T h a n h o f f e r L a j o s 45, F r ö h l i c h I z o r 50, Dr. S c h e n z l G u i d o 54 szavazattal.

Elnök a szavazatszedő bizottságnak farradozásáért köszönetet mondva, a választás ez eredményének kihirdetésével a közgyűlést berekeszti.

—

Az egész választmány tagjai 1885-re a következők:

Állattanra: Frivaldszky János, Horváth Géza, Kriesch János, Margó Tivadar.

Asvány- és földtanra: Krenner József Sándor, Lóczy Lajos, Semsey Andor és Szabó József.

Chemíára: Lengyel Béla, Say Móricz, Than Károly és Wartha Vincze.

Élettanra: Miháلكovics Géza, Müller Kálmán, Plósz Pál, és Thanhoffer Lajos.

Növénytanra: Dietz Sándor, Jurányi Lajos, Klein Gyula és Staub Mór.

Természettanra: Fröhlich Izor, Schenzl Guido, Schuller Alajos és Sztoczek József.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedély — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.